

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000174

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-01-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кантор Марко Семенович

2. Marko Kantor

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0008-2412-5795

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 032 Історія та археологія

Дата захисту: 23-01-2026

Спеціальність за освітою: спеціальність у галузі "Менеджмент"; кваліфікація: менеджер організацій

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11489

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03.19.21, 03.29, 03.01.09

Тема дисертації:

1. Історія козацтва в XVI ст. у польській історіографії 1863 – 1939 років
2. The History of the Cossacks in the 16th Century in Polish Historiography of 1863–1939

Реферат:

1. Кантор М. С. Історія козацтва в XVI ст. у польській історіографії 1863 – 1939 років. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія». Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Дрогобич, 2026. Доведено, що історія українського козацтва від його зародження і до кінця XVI ст. викликала значний інтерес у польських науковців, що працювали у період 1863 – 1939 рр. Дослідження польськими істориками історії українського козацтва розвивались в останній третині XIX та першій третині XX ст. під значним впливом глибоких політичних змін у регіоні Центральної та Східної Європи і становища польського народу й у контексті ґрунтовної трансформації теоретично-методологічної сторони наукових досліджень. Значне зацікавлення польських науковців історією козацтва також зумовлювалося поживанням і загостренням міжнаціональних відносин польського й українського народу, коли як вчені, так і пересічні поляки шукали в

історії пояснення та відповіді на різноманітні складні й неоднозначні проблеми сучасності. Рання історія українського козацтва від його зародження й до кінця XVI ст. стала однією із ключових проблем польських досліджень історичної України, адже саме у вивченні проблем генези та складання козацтва і різноманітних явищ його існування й польсько-козацьких відносин історики намагались простежити витoki майбутніх подій як у вкрай важливому для долі Речі Посполитої XVII ст., так і навіть у XX ст. Встановлено, що у дослідженнях історії українського козацтва першої половини XVI ст. польські історики ключове значення у його формуванні намагались відшукати у впливах та цілеспрямованій діяльності польсько-литовської держави, польської культури та самих представників польського народу. Тому головні акценти робились на організаційних заходах різних старост та місцевих посадовців польсько-литовської держави, що часто використовували козаків для оборони прикордонних українських територій від нападів татар, й здійснення у відповідь походів на терени Османської імперії та Кримського ханства. З'ясовано, що історія українського козацтва у другій половині XVI ст. викликала зацікавлення польських істориків у контексті вивчення різноманітних проблем як внутрішнього життя польсько-литовської держави, так і при дослідженні зовнішньополітичних подій. Розглядаючи події різноманітних козацьких походів на турецькі й татарські володіння, науковці виділяли діяльність князя Дмитра Вишневецького, якого показували частково як продовжувача справ попередніх великокнязівських старост на українському прикордонні, а частково як самостійного політичного гравця. Визначено, що одне із ключових місць у польських козакознавчих дослідженнях займала історія створення перших реєстрів козацького війська. Актуальним звернення до цієї проблематики було у контексті вивчення інтелектуалами проблем об'єднання різних народів польсько-литовської держави в єдиній унійній державі й через формування ними постулатів т. зв. «Ягеллонської ідеї». Особливо активно такі ідеї пропагували уже в міжвоєнний період історики, що були прихильні до політичного табору Ю. Пілсудського, у середовищі якого набули популярності концепції побудови федерації з різних народів, згуртованих в єдину політичну націю. Польські історики здебільшого бачили ідею заснування реєстрового козацтва вислідом королівської політики щодо спроби зупинити самовільні козацькі походи на турецькі володіння, тому з-поміж причин створення козацького реєстру на перше місце ставили потреби влади взяти козаків під свій контроль. Натомість використання військової сили козаків на службі держави здебільшого бачилось уже другорядною метою королівської влади. Особливу увагу дослідники приділяли реформам короля Стефана Баторія й наданню ним козацтву низки прав та привілеїв. Для вчених важливим було встановити підстави, на яких оформилась т. зв. «Баторіанська легенда» про створення із козацтва привілейованої військової верстви, що слугувала доказом козаків у їхній пізнішій боротьбі за власні права. Чимало істориків стверджували про уявний характер особливого статусу козацтва, який вони бачили наслідком привілеїв Баторія, й цим заперечували претензії козаків на особливе місце у суспільстві Речі Посполитої. Це, зі свого боку, давало підстави дослідникам ставити під сумнів й розглядати як звичайні заколоти та злочинну діяльність усі наступні козацькі повстання кінця XVI та XVII ст., спричинені боротьбою за власні права. Ключові слова: історіографія, історичне джерело, концепція, польська історична наука, українське козацтво, історична школа, ідеологія, стереотип, історичний міф.

2. Kantor M. S. The History of the Cossacks in the 16th Century in Polish Historiography of 1863–1939. – Qualification thesis in manuscript form. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 032 “History and Archaeology.” Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, Drohobych, 2026. It has been proven that the history of the Ukrainian Cossacks from their emergence until the end of the 16th century aroused significant interest among Polish scholars working during 1863–1939. The study of Ukrainian Cossack history by Polish historians developed in the last third of the 19th and the first third of the 20th century under the considerable influence of profound political changes in Central and Eastern Europe, the situation of the Polish people, and within the broader context of substantial transformations in the theoretical and methodological foundations of historical research. The intense interest of Polish scholars in the history of the Cossacks was also conditioned by the growing tension in Polish–Ukrainian relations, as both academics and ordinary Poles sought historical explanations and answers to the complex and controversial problems of their contemporary era. The early history of the Ukrainian Cossacks, from their origins to the end of the 16th century, became one of the

central issues in Polish research on Ukrainian history, as historians sought in the study of the genesis and formation of the Cossacks, their social and political phenomena, and Polish–Cossack relations, the roots of future events crucial to the fate of the Polish–Lithuanian Commonwealth in the 17th century and even beyond, into the 20th century. It has been established that in studying the history of the Ukrainian Cossacks of the first half of the 16th century, Polish historians often attributed their formation primarily to the influence and deliberate policies of the Polish–Lithuanian state, Polish culture, and the Polish people themselves. Consequently, much emphasis was placed on the organizational initiatives of various starostas and local officials of the Commonwealth, who used Cossacks for the defense of Ukrainian borderlands against Tatar raids and for retaliatory expeditions into Ottoman and Crimean territories. It has been clarified that the history of the Ukrainian Cossacks in the second half of the 16th century attracted Polish historians primarily within the context of studying the internal and foreign policies of the Commonwealth. Analyzing the Cossack raids on Turkish and Tatar domains, scholars devoted special attention to Prince Dmytro Vyshnevetsky, whom they presented partly as a successor to earlier border starostas and partly as an independent political actor. One of the key topics in Polish Cossack studies was the creation of the first Cossack military registers. Interest in this issue was linked to intellectual debates about uniting the various nations of the Polish–Lithuanian Commonwealth into a single state entity, as formulated in the so-called “Jagiellonian idea.” These ideas gained special prominence in the interwar period among historians associated with Józef Piłsudski’s political camp, which promoted the vision of a federation of nations united in one political organism. Polish historians generally regarded the establishment of the Registered Cossacks as a royal attempt to curb unauthorized raids into Ottoman territories, emphasizing state control over military expeditions as the main goal, while viewing the Cossacks’ military utility as secondary. Particular attention was devoted to King Stephen Báthory’s reforms and the privileges he granted to the Cossacks. Scholars sought to define the origins of the so-called “Báthory legend,” which portrayed the Cossacks as a privileged military estate – a status later invoked in their struggles for rights. Many historians, however, regarded this special status as illusory, thereby denying the legitimacy of Cossack claims to a distinct position in the Commonwealth’s social hierarchy. This perspective, in turn, led to interpretations of later Cossack uprisings of the late 16th and 17th centuries as mere rebellions or acts of banditry. Keywords: historiography, historical source, concept, Polish historical science, Ukrainian Cossacks, historical school, ideology, stereotype, historical myth.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Бурдяк Р., Кантор М. Нове дослідження до історії Городоччини (рец.: Сіромський р. «Розсекречено»... Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редакториупорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 60. Том 4. С. 278–281. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-46>
- 2. Кантор М. Образ козацьких повстань кінця XVI ст. у науковій творчості Владислава Томкевича. Актуальні питання гуманітарних наук / [редакториупорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 80. Том 1. С. 21–28. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-1-3>

- 3. Кантор М. Образ ранньої історії українського козацтва у творчості Тадеуша Корзона. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол.ред. Ігор Соляр, заст. гол.ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів, 2025. Вип. 41. С. 98–109. DOI <https://doi.org/10.33402/ukr.2025-41-98-109>
- 4. Кантор М. Образ козацьких реформ короля Стефана Баторія у працях польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / гол.ред. Ігор Соляр, заст. гол.ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів, 2025. Вип. 42. С. 153–165. DOI <https://doi.org/10.33402/ukr.2025-42-153-165>
- 5. Кантор М. Походження українського козацтва у трактуванні польських істориків другої половини XIX – першої третини XX ст. Актуальні питання 12 гуманітарних наук / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 91. Том 1. С. 83–90. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/91-1-10>
- 6. Кантор М. Зображення козацького повстання під проводом К. Косинського у творчості Владислава Томкевича. Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни. Том I / [Ред.: В. Ільницький, Р. Корсак, Т. Пантюк, О. Петречко, В.Старка]. Дрогобич– Ужгород–Тернопіль: Посвіт, 2024. С. 68–71.
- 7. Кантор М. Ранній період історії українського козацтва дослідженнях Тадеуша Корзона. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XVIII: Методологічні інновації в дослідженнях і викладанні: від теорії до практики / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Миколаїв: Посвіт, 2025. С. 52–53.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ільницький Василь Іванович

2. Vasyl I. Ilnytskyi

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4969-052X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кобута Степан Йосифович
2. Stepan Y. Kobuta

Кваліфікація: к.і.н., доц., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9210-3319

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Голик Роман Йосипович
2. Roman Y. Holiuk

Кваліфікація: д. і. н., 07.00.01, 07.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3123-1920

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 03534498

Місцезнаходження: вул. Козельницька, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лазурко Лідія Миколаївна
2. Lidia M. Lazurko

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9748-9249

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стецик Юрій Орестович

2. Yurii O. Stetsyk

Кваліфікація: д.і.н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1795-687X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Галів Микола Дмитрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Галів Микола Дмитрович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Івах Світлана

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна